

НАВЧАННЯ РЕФЕРУВАННЮ ТА АНОТУВАННЮ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ВУЗІВ

Н. Н. Рябова

Національний технічний університет "ХПІ" (м. Харків)

В статье рассматриваются особенности аннотирования и реферирования как составных частей деятельности студента в курсе обучения иностранному языку.

Ключевые слова: аннотирование, реферирование, информационная деятельность

У статті розглянуто особливості анотування та реферування як складових частин діяльності студента в курсі навчання іноземній мові.

Ключові слова: анотування, реферування, інформаційна діяльність

The article deals peculiarities of annotation and reviewing as student's activities in course of English language.

Key words: annotation, reviewing, information activities

В світі видається велика кількість науково-технічних журналів, кожен рік це число збільшується, кількість користувачів Інтернетом зростає кожен місяць, як зростають і самі можливості світової мережі. Щоб вірно оцінювати плоди стрімкого розвитку різних напрямків науки, зростає необхідність ведення діалогу між вченими всього світу. Поряд із цим виникає проблема неможливості охопити велику кількість інформації, невміння обробити та зберегти її, а потім передати її іншим людям – представникам інших галузей науки або зацікавленим спеціалістам – носіям інших мов та інших культур. Отже постає потреба певного регулювання форми, в якій передається інформація.

Важливою складовою частиною інформаційної діяльності є обробка документів, складання оглядів інформаційних джерел і бібліографій, індексування, технічний переклад, у тому числі реферативний, реферування та анотування першоджерел.

Дані психології навчання читанню іноземною мовою говорять про те, що проникнення у зміст прочитаного пов'язано з пошуком та виділенням так званих опорних пунктів, чи смислових віх. Таким чином дії з смислового згортання тексту виступають як невід'ємний компонент читання з видобуванням інформації, яке є однією з головних цілей вивчення іноземної мови в немовному вузі.

Реферування розглядається як складова частина діяльності студента в курсі навчання іноземній мові і передбачено програмними вимогами для немовного вуза.

За цих умов особливо важливого значення набуває наступність між навчанням реферуванню у вузі і практикою викладання іноземної мови в школі. Читання різних за характером текстів на уроках іноземної мови створює передумови для виникнення мотивації, яка нагадує реальний пошук інформації в іншомовних джерелах. В нових підручниках з іноземної мови для школи передбачено диференційоване навчання читанню. В підручники включено як матеріали, призначені для вивчаючого читання, так і тексти, метою яких є розвиток уміння швидко прочитати текст і визначити його основну думку чи знайти певну інформацію. Наприклад, у підручнику Liz Taylor "International Express" установка подібного роду передбачена в завданнях типу: 1) Read the article. Complete the pie chart with information from the article. 2) Read the article. Complete the tables. 3) Read the article. List the most important differences between traditional company and the other given in the text.

В підручнику Michael Swan, Catherine Walter "The New Cambridge English Course": 1) See how much of this story you can understand without using dictionary. Then choose five words to look up in the dictionary and read it again.

Розглянемо коротко сутність реферування і анотування. Як вже було вказано вище, найважливішим джерелом наукової інформації і засобом її передачі в просторі і часі служить науковий документ. За формою книги, журнали, статті і т. ін. належать до письмових наукових документів. Вони можуть бути первинними і вторинними.

До первинних документів відносяться монографії, збірки, матеріали наукових конгресів, конференцій, симпозіумів і т. ін., підручники, журнали, статті, газети та інші видання.

Реферат і анотація належать до вторинних документальних джерел наукової інформації. Це ті документи, які повідомляють про первинні документи, перетворення інформації заключається в процесі вивчення кожного первинного документу чи певної їх сукупності (наприклад, збірки статей) і підготовки інформації, яка відбиває найсуттєвіші елементи цих документів (текстів).

На основі використання вторинних документів комплектуються інформативні видання: реферативні журнали, довідкова література, наукові переклади і т. ін.

Згідно визначення Радянського енциклопедичного словника (1990), реферат – це короткий переказ у письмовому вигляді чи в формі публічної доповіді змісту наукової праці (праць) літератури за темою [2]. Реферат вказує на характер, методуку і результати дослідження, а також на час і місце його проведення.

Цільове призначення реферату різноманітне. Його функції:

1. Реферат відповідає на питання, яка основна інформація наявна в документі, що реферується;
2. Дає опис первинного документу;
3. Повідомляє про наявність відповідних первинних документів;
4. Є джерелом для отримання довідкових даних.[1].

Існує багато видів рефератів, але при всій своїй різноманітності вони мають спільні риси. Можна виділити декілька основних вимог до рефератів:

5. Об'єктивність викладення оригінального матеріалу, що реферується, запобігання переколювань;
6. Фіксування всіх основних положень оригіналу;
7. Подача матеріалу в формі консультацій чи описання фактів, запобігання використанню доказів, міркувань та історичних екскурсів;
8. Стислість, використання термінологічної лексики, а також наведення таблиць, формул, ілюстрацій;
9. Єдність стилю;
10. Заголовок реферату не повинен повторюватися в тексті;
11. Об'єм реферату повинен бути в межах 1/8, чи 10-15%, від об'єму первинного документу.

Текст реферату, як правило, складається з таких частин:

12. Вступної, яка вміщує бібліографічний опис первинного документу, переклад заголовку оригіналу, який в інформативному рефераті співпадає з заголовком самого реферату;
13. Описової, яка включає головну ідею і всі суттєві положення оригіналу;
14. Заключної, де описано основні висновки автора чи референта по роботі в цілому;
15. Довідкові відомості і примітки.

Анотація є короткою характеристикою змісту друкованого твору чи рукопису [2]. Анотації за змістом і цільовим призначенням можуть бути довідкові, які розкривають тематику документів і повідомляють про них певні дані, але не дають їх критичної оцінки, і рекомендаційні, які вміщують оцінку документа з точки зору його придатності для певної категорії читачів. За обсягом змісту анотованого документа і читацького призначення розрізняють загальні анотації, що в цілому характеризують документ і розраховані на широке коло читачів, і спеціалізовані, що розкривають документ лише в деяких аспектах, які цікавлять певних спеціалістів.

При анотуванні можна отримати лише коротку загальну характеристику друкованого твору і робити висновки про його цінність і необхідність лише після подальшого знайомства з ним. Але разом з тим при анотуванні завжди повідомляється певна кількість додаткової інформації, яка дозволяє і в подальшому при повторній обробці уточнити найбільш істотну інформацію. Тому анотування і перш за все довідкове анотування є першим знайомством з первинним документом і дозволяє судити про доцільність його більш детального вивчення, з метою проникнення в сутність інформації оригіналу.

Основні вимоги до анотації:

16. Врахування призначення анотації;
17. Врахування змісту оригіналу, який анотується;
18. Дотримання логічної структури анотації;
19. Врахування специфіки окремих видів науково-технічної літератури;
20. Об'єм анотації (не повинен перевищувати 600 печатних знаків);
21. Використання окремих мовних засобів, характерних для науково-технічної літератури.

Склад анотації:

22. Вступна частина, що включає бібліографічний опис (переклад заголовка, відомості про автора, вихідні дані, рік видання, кількість сторінок та деякі інші дані);
23. Описова частина, де вказуються найбільш характерні положення праці, що відокремлюють її від інших схожих за тематикою і цільовим призначенням;
24. Заклучна частина, де повідомляється, кому адресовано друкований твір, та вміщується один-два висновки щодо змісту оригіналу.

Інформація про зміст і характер документу є завданням не тільки анотації, але й реферату. Вимоги до складання анотації і реферату пов'язані з різним призначенням цих документів. Анотація служить для повідомлення про існування документа певного змісту і характеру, в рефераті ж подається зміст документу з характеристикою методів дослідження, з фактичними даними і підсумками праці. В анотуванні основне заключається у вмінні лаконічно узагальнити зміст документу, реферування ж передбачає володіння вмінням згортати текст первинного документу.

Безумовно, що навчання навичкам реферування і анотування повинно починатися з перших років вивчення іноземної мови, але навчання згортанню тексту в логічно зв'язаний текст реферату чи анотації доцільно здійснювати на старших курсах, коли студенти набувають знання спеціальності, навички відбору і скорочення інформації, можуть адекватно оцінювати інформацію.

Література:

1. Г.И. Славина, З.С. Харьковский. Аннотирование и реферирование: пособие по английскому языку. – М.: Высшая школа, 1991.
2. Советский энциклопедический словарь. – М., 1990.

3. Taylor L. International Express. – Oxford: Oxford University Press, 2000.
4. Swan M., Walter C. The New Cambridge English Course. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.